

маркетингової діяльності на довгостроковій програмно-цільовій основі, з урахуванням існуючих тенденцій зміни ринкового попиту, перспектив подальшого розвитку і конкурентних можливостей самого підприємства [5].

Література:

1. Білорус О.Г. Менеджмент: конкурентоздатність та ефективність / О.Г. Білорус, Є.Г. Панченко. – К.: Т-во «Знання України», 2009. – 40 с.
2. Козак Н. Сбалансованная система оценочных индикаторов как инструмент управления бизнесом / Н. Козак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua>
3. Котлер Ф. Основы маркетинга Краткий курс / Ф. Котлер. – Пер с англ – М Издательский дом «Вильямс», 2007 – 656 с.
4. Мамченко К.Ю. Еволюція теорії і практики конкурентоспроможності / К.Ю. Мамченко // Научное пространство на Европа, мат. за 4-а международна научна практична конференція, Икономики. София:БялГРАД-БГ,- 2008. – Т. 9. – С. 6-10.
5. Технология управления эффективностью на основе системы сбалансированных показателей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intelpart.com>.

Колпаченко Н.М.

старший викладач

Харківського національного технічного університету

сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

Сайчук Ю.А.

викладач

Харківського індустріально-педагогічного технікуму

м. Харків, Україна

МОБІЛІЗАЦІЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підвищення економічної ефективності діяльності та конкурентоспроможності продукції аграрних підприємств в ускладнених умовах економічного середовища, деформація конкурентних відносин, існуючі обмеження входу на цільові ринки збуту сільськогосподарської продукції спонукає до побудови системи прийняття управлінських рішень, спрямованих на розробку та впровадження відповідних стратегій, а також елементів тактичного та оперативного управління [1].

Сутність категорії «конкурентоспроможність» розкрита у безлічі вітчизняних та зарубіжних наукових робіт, та основними ключовими категоріями можна вважати конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги та маркетингову діяльність, що базується на використанні чотирьох головних інструментів: товарна, цінова, збутова та комунікаційна політика.

Конкурентні переваги підприємства в теорії є концентрованим проявом переваг над конкурентами, з точки зору економічної, техніко-технологічної,

організаційної, управлінської та інших видів діяльності підприємства. При цьому, їх можна виміряти загальними економічними показниками (зниження виробничих витрат, отримання додаткового прибутку, підвищення рівня рентабельності, збільшення ринкової частки підприємства та обсягів продажів продукції тощо) [2].

На рис. 1 наведено структуру матеріальних витрат на виробництво продукції сільського господарства за 2016 рік.

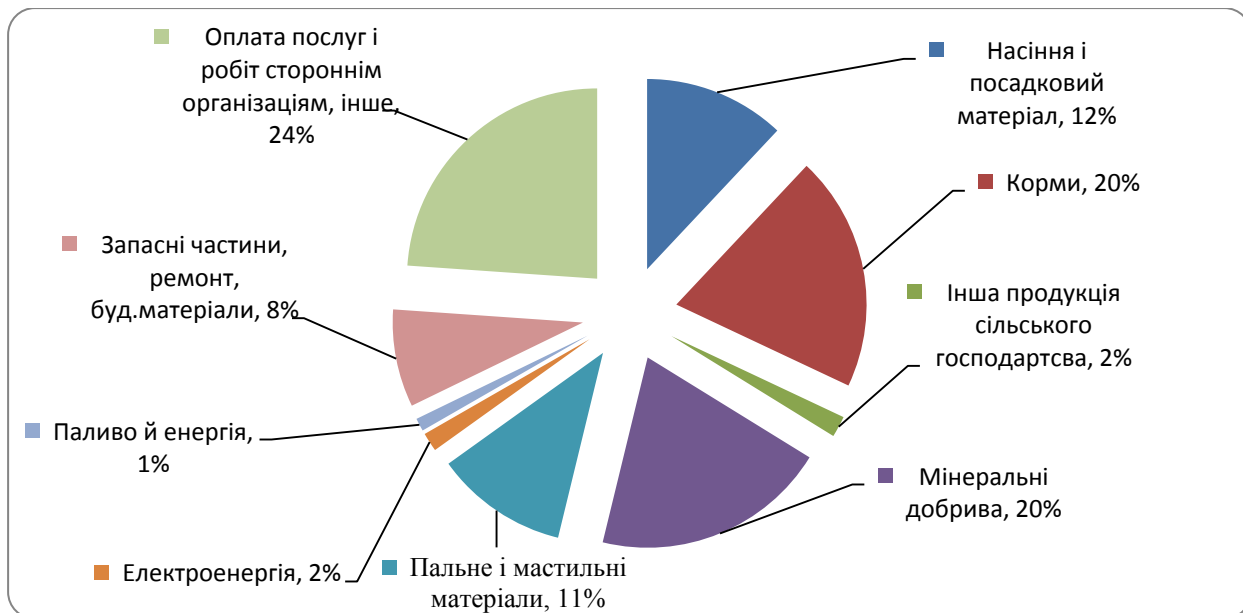

Рис. 1. Структуру матеріальних витрат на виробництво продукції сільського господарства за 2016 рік [3]

Однією зі складових елементів витрат на виробництво сільськогосподарської продукції є паливно-мастильні матеріали. Застосування альтернативних джерел енергії є одним зі шляхів зниження собівартості продукції, а й відповідно, підвищення його конкурентоспроможності. Крім того, Україна сьогодні переглядає пріоритети подальшого розвитку країни та енергетичної галузі, зокрема. 18.09.2017 р. Кабінет Міністрів України ухвалив «Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»» [4], де пріоритетами подальшого розвитку енергетики стає диверсифікація джерел постачання енергії при одночасному відході від застарілої й неконкурентоспроможної моделі функціонування енергетичного сектору, а також передбачається збільшення частки відновлювальних ресурсів до 25 %, в тому числі біопалива, біомаси та відходів до 11,5 % [5].

Впровадження аграрними підприємствами біологічних видів палива є додатковим джерелом конкурентних переваг, зокрема економію витрат порівняно з мінеральним паливом та збільшення рівня незалежності аграрного підприємства від кон'юнктури відповідних ресурсних ринків.

Ми розглядаємо біоенергетичний потенціал аграрного підприємства в якості функціонального потенціалу, який пов'язує своїм ресурсний та виробничий потенціали шляхом формування додаткових можливостей для закладення основ, зокрема, цінових конкурентних переваг продукції на виробничій стадії

виробничо-комерційного циклу її створення. Дослідження показали, що дефініцію «біоенергетичний потенціал аграрного підприємства» доцільно розглядати як впорядковану сукупність можливостей підприємства щодо ефективного здійснення основної діяльності на засадах повноцінного відтворення біоенергетичних ресурсів за рахунок функціонування механізму енергетичного обміну в керованих виробничо-технологічних системах підприємства [6].

Основною перевагою біоенергетичних ресурсів є їх відновлювальний характер, адже з кожним виробничо-комерційним циклом сировина для виробництва біопалива в аграрному підприємстві відтворюється. Україна є аграрною державою, зі сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами та потенційними можливостями до залучення біологічних видів палива у виробництво аграрної продукції. У 2016 році загальна земельна площа в Україні становила 60345,9 тис.га, 42726,4 тис.га – усі сільськогосподарські угіддя, з них 32541,3 тис.га – рілля, 2406,4 тис.га – сіножаті, 5434,1 тис.га – пасовища. Ліси та лісовкриті площі займають 17,6 % земельних площ України, води – 4 %, забудовані землі – 4,3 %.

Таблиця 1

**Посівні площі сільськогосподарських культур в Україні
в 2000–2016 роках, тис. га**

	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015	2016	Відхилення, %
Сільськогосподарські культури, всього	27173	26044	26952	27801	28329	27239	26902	27026	99,5
Зернові та зернобобові культури	13646	15005	15090	15449	16210	14801	14739	14401	105,5
Технічні культури	4187	5260	7296	7854	7869	8437	8350	8852	211,4
Картопля, культури овочеві та баштанні продовольчі	2277	2041	1967	2023	1961	1900	1823	1841	80,9
Кормові культури	7063	3738	2599	2475	2289	2101	1990	1932	27,4

* розраховано за даними [7]

Дані таблиці 1 свідчать, що в основному за рахунок скорочення площ під кормовими культурами, більш ніж в 2 рази збільшилися площі посівів технічних культур. Однією з причин є підвищений попит з боку іноземних країн до експорту дешевої сировини, зокрема і для виробництва біопалива. Щодо виробництва окремих видів сировини, придатних для виготовлення біопалива, то в Україні кукурудзи на зерно в 2016 році вироблено 28074 тис. т, що більш ніж у 7 разів перевищує показник 2000 року; олійних культур вироблено 19192 тис. т проти 3664 тис. т за цей же період, зокрема виробництво соняшнику збільшилося майже вчетверо, сої – у 66 разів, ріпаку і кользи у 2016 році зібрали 1153 тис. т проти 131 тис. т у 2000 році.

Забезпечення ефективності, кокурентоспроможності і стабільності розвитку аграрних підприємств залежить від дотримання вимог енергетичної і економічної безпеки провадження їх діяльності. Використання біоенергетичного потенціалу аграрними підприємствами вирішує питання енергетичної безпеки; залежності від коливання цін на мінеральне паливо, особливо у період весняно-польових робіт; підвищення ефективності їх діяльності; зменшує забруднення навколишнього середовища; створює додаткові робочі місця; сприяє формуванню цінових конкурентних переваг продукції аграрних підприємств.

Література:

1. Красноруцький О.О. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств // О.О. Красноруцький, С.В. Руденко // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – том 1. – № 3. – С. 77-84.
2. Мандич О.В. Конкурентні переваги аграрних підприємств: маркетинговий аспект // О.В. Мандич Н.М. Колпаченко, // «Системи забезпечення управління підприємством: сучасний стан та перспективи розвитку»: Збірник наукових праць. – Харків: ХІБМ. – 2016. – С. 77-83.
3. Витрати на виробництво продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік: Статистичний бюлетень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm
4. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, кокурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250250456>
5. Колпаченко Н.М. Визначення місця біоенергетичного потенціалу в структурі відновлювальних джерел енергії / Н.М. Колпаченко // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. – 2017. – Вип. 188. – С. 177-185.
6. Колпаченко Н.М. Організаційно-економічні засади розвитку біоенергетичного потенціалу аграрних підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Н.М. Колпаченко; ХНТУСГ. – Харків, 2017. – 23 с.
7. Сільське господарство України 2016: Статистичний збірник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Кондратюк Н.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Харківського національного аграрного
університету імені В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна*

ІННОВАЦІЇ – ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Впровадження інновацій у виробництво обрано головним стратегічним напрямком розвитку світового господарства. Інноваційні технології розглядаються як основа перспективного розвитку світової економіки в